ציוניזם אויף דער שוועל פון א נייער תקופה

(דער איבערגאנג פון פארטיי־ציוניזם צו אן אקטיוון פאלקס־ציוניזם)

פון הרב יהודא ליב זלאטניק

ערשטער ארטיקל

ד"ר. וויצמאנס אוועקגאנג פון דער ציוניסטישער פירערשאפט איז זיכער פון אויסערגעוויינלאכער באדייטונג.

די קאמף־שטימונג איז נאך צו פריש אין אונזער מחנה אום מיר זאלן קאנען רואיק באטראכטן און באגרייפן וואס דער דאזיקער אוועקגאנג באטייט.

מען פארגעסט דאס ביי גאנץ ווייניגע קאנגרעסן איז וויצמאן אויסגעוויילט געווארן מיט פארגעניגן און גוטן ווילן.

מען פארגעסט דאס ביי די מערסטע קאנגרעסן איז זיין אויסוואל פארגעקומען ערשט נאך לאנגע שטורמישע קאמפן און פיל ביטערקייט. און גאנץ אפט איז דאס מעגלאך געמאכט געווארן נאר דורכדעם וואס א גרויסע טייל פון קאנגרעס האט זיך לגמרי אפגעהאלטן פון שטימען. עס האט אויך געטראפן דאס פון פארביטערטקייט און פארדרוס איז וויצמאן איינגאנצן אנטלאפן פון קאנגרעס נאך פאר'ן שלוס. הייסט עס אלזא דאס דער צוזאמענלעבן פון די קאנגרעסן מיט וויצמאנען איז די גאנצע צייט ניט געווען מיט צופיל נחת און קיין איבעריקער שלום בית האט קיינמאל ניט געהערשט.

זיין איצטיקער אוועקגאנג ברויך דאריבער ניט זיין פאר אונז קיין צו גרויסע איבערראשונג און דארף אבסאלוט ניט צוגעשריבן ווערן לגמרי צו פאספילד'ס דעביט.

עס וואלט געווים געווען אינטערעסאנט צו מאכן א ספעציעלן שטודיאום איבער דער שטעלונג פון די פארשיידענע ציוניסטישע קאנגרעסן צו וויצמאנען און זיין האלטונג זיך אויף זיי.

מען טאר ניט פארגעסן דאס שוין אויף דער ערשטער ציוניסטישער וועלט קאנפערענץ אין 1920 אין לאנדאן ווען מ'האט נאך קיין קאנגרעס ניט געקאנט צוזאמענרופן איז די קריטיק שוין געווען א ביטערע. און שוין דאן האט וויצמאן געענטפערט ווארפנדיק דעם פאלק אין פנים דעם באשולדיקונגס־אויסרוף: "מיר האבן געטאן אלץ מעגלאך, אבער דו אידיש פאלק, וואס האסטו געטאן?"

די דאזיקע זעלביקע באשולדיקונג האט וויצמאן מיט מער אריכות און מיט מער קאלטבלוטיקייט איבערגע־חזר'ט אין זיין פראגראם־רעדע צום לעצטן קאנגרעס אין 1931.

עס איז דאריבער קלאר, דאס ווען די לאגע איז אזא, אז דאס פאלק באשולדיקט דעם פירער אין ניט טאן גענוג, (בעסער געזאגט אין ניט דערגרייכן גענוג) און דעם פירערס ענטפער איז א צוריקבאשולדיקונג — בכן דאס פאלק האט ניט געטאן גענוג, דאן בלייבט נאר איין וועג אפן פאר א קאנגרעס. און דאס איז צו ווילן א נייעם פירער. ווייל קיין ניי פאלק קאן דאך דער קאנגרעס ניט ווילן.

וויצמאנס גרויסקייט איז באשטאנען אין דעם וואס ער האט באקומען די באלפור דעקלאראציע. אבער פאר זיינע אויגן האט מען געהאלטן אין איין אפשניידן שטיקער פון דער דעקלאראציע, אזוי דאס עס איז שוין פון איר כמעט באלד גאר ניט געבליבן, און ער האט כסדר — מסתמא מיט א ביטער הארץ — געבויגן דעם קאפ. און האט ער פאר א מאמענט נאך פאספילדס ווייסן פאפיר — זיך פאסיק געגעבן א שטעל אוועק און מיטגעריסן מיט זיך די וועלט. האט ער אבער גלייך נאך מאקדאנאלדס בריוו ווייטער זיך אנגעהויבן בויגן מודים און געגאנגען אזוי ווייט ביז צו ציטירן אין זיין פראגראם רעדע באריכות פון אחד־העם'ן און פון א פארערדע פון נארדוי'ן (געשריבן אין 1916) צו באווייזן דאס מיר ווילן ניט זיין די בעלי בתים אין ארץ־ישראל נאר וועלן זיין צופרידן מיט פיפטי־פיפטי, הגם אלע ווייסן דאס אחד העם האט בפירוש געשריבן דאס זיין קולטור־צענטער (מרכזרוחני") אין ארץ־ישראל וועט נאר מעגלאך זיין אויב עס וועט דארט זיין א אידישע מערהייט. און נארדויס גוואלד־געשריי אויף דער וועלט קאנפערענץ אין 1920 פאר באלדיקע מאסן אימיגראציע געדענקען דאך נאך אלע.

ווען עס איז געקומען דערצו דאס וויצמאן האט איבערן קאפ פון קאנגרעס געגעבן אן אינטערוויו אין וועלכן ער האט דערקלערט דאס ער האט "ניט קיין סימפאטיע און ניט קיין פארשטענדיקונג פאר דער פאדערונג פון א אידישער מאיאריטעט" און גייענדיק אקעגן דער גאנצער ציוניסטישער אידעאלאגיע דערקלערט ער ווייטער דאס "מען דארף ניט קיין אידישע מאיאריטעט אום צו קאנען אנטוויקלען די אידישע ציוויליזאציע און קולטור", און באניגן לאזנדיק זיך מיט דעם האט ער נאך צוגעגעבן: — די וועלט וועט אזא פאדערונג באטראכטן נאר אין איין זין, נעמלאך, דאס מיר ווילן באקומען א מאיאריטעט נאר אום ארויסצוטרייבן די אראבער פון לאנד. און דאס די פאדערונג פון א מאיאריטעט מוז מאכן נאר א פראוואקאטיוון איינדרוק — דאן איז פארן קאנגרעס ניט געבליבן קיין שום אנדער וועג אפן ווי זיך אפצוזאגן פון וויצמאנען אלס פירער אדער זיך אפצוזאגן פון דעם ציוניזם.

איך ווייס ניט וועמ עס איז דער פאטער פון דער ווייט פארשפרייטער מיינונג דאס "וויצמאן איז געפאלן אבער דער וויצמאניזם האט געזיגט".

א מער אומבאגרינדעטע באהויפטונג האב איך זעלטן ווען געהערט. דער וויצמאניזם האט ניט געקאנט זיגן שוין דאריבער וואס די הויפט אורזאך פון וויצמאנס פאלן איז געווען דאס וואס עס איז קיין וויצמאניזם ניט געווען.

מיר פלעגן זיך שטענדיק קלאגן דאס די ציוניסטישע ארגאניזאציע האט ניט גענוג געלט פאר אירע ארבעטן, און זי מוז שטענדיק לעבן פון האנט צום מויל. עס איז אבער טרויעריקער דער פאקט דאס מיר האבן ניט געהאט קיין פלאן פון ארבעט. מיר האבן ניט געוואוסט וואס וועלן מיר דערגרייכן אין א געוויסן משך פון צייט און ווי אזוי מיר וועלן עס דערגרייכן. מ'האט שטענדיק געטאן ווי אזוי עס האט זיך געלאזט און וואס ס'האט זיך ניט געטאן איז געווען דער תירוץ דאס עס האט זיך ניט געלאזט.

אפילו אויפן לעצטן קאנגרעס האט מען זיך געקריגט און געאמפערט מיט פארביסנקייט, צי זאל מען אננעמען א רעזאלוציע דאס מ'וויל א מערהייט אין ארץ־ישראל צי מ'זאל אזא רעזאלוציע ניט אננעמען. אבער קיינעם איז ניט איינגעפאלן צו פארפירן א דיסקוסיע איבער דער פראגע ווי אזוי מ'זאל א מערהייט דערגרייכן.

דאס איז געווען ציוניסטישע פראקטיק פאר די לעצטע צען יאר צו ארבעטן יעדן טאג וואס עס לאזט זיך אן פלאן, אן באוואוסטזיניקן תכלית און אן ציל. און ווען מ'איז ענדלאך מיר געוואויר מיט אזא לאגע און א גרויסע טייל פון קאנגרעס האט געפאדערט דאס מען זאל איינמאל פאר אלע מאל קלאר מאכן וואס עס זיינען די ענדציל פון ציוניזם איז דאס פאר דעם גרעסטן טייל עולם געווען אן איבערראשונג.

און תמ'עוואטע האט מען געפרעגט: צו וואס ריידן וועגן צילן? וואס מ'וועט דערגרייכן, וועט מען האבן!

מען פארשטייט ניט ביי אונז דאס אום צו דערגרייכן א ציל מוז מען קודם כל אליין וויסן וואס איז דער ציל.

"בארעכנט איז האלב באצאלט", — זאגט א אידישער שפריכווארט, ווייל ערשטנס מוז מען וויסן אין וואס עס האנדלט זיך.

עס וועט ניט זיין איינגאנצן ערלאך און גערעכט צו באשולדיקן וויצמאנען אין אומאויסגעהאלטנקייט דערפאר וואס מיט 12 יאר צוריק האט ער געפאדערט אן ארץ־ישראל אזוי אידיש ווי ענגלאנד איז ענגליש און איצט איז ער מסכים אויף א צוויי־נאציאנאלן שטאט.

פון 1921 ביז היינט זיינען פיל וואסערן אפגעשוואומען און פיל האט זיך געענדערט און ס'איז דאס רעכט פון יעדן מענש צו ענדערן זיין מיינונג ביי געענדערטע באדינגונגען. אבער ווען ער זאגט דאס ער פאדערט אז דאס אידישע פאלק אלס פאלק זאל האבן אין לאנד די זעלבע רעכט ווי דאס אראבישע פאלק, ווען ער פאדערט ניט פאר אידן די רעכט צו ווערן אין לאנד א מאיאריטעט — איז דאך אן אומזין.

רבי י. ל. זלאטניק

פארוואס קומט דאס א מינאריטעט וואס וועט שטענדיק פארבלייבן א מינאריטעט פאריט־רעכט? און אויב מען דארף ניט קיין מאיאריטעט פאר דער אנטוויקלונג פון דער נאציאנאלער אידישער קולטור צו וואס און ווי אזוי קאן מען פאדערן און צו וואס זאל מען זיך אנשטרענגען מעגלאך צו מאכן אידישע מאסן אימיגראציע און פרייע אומבאשרענקטע מאסן קאלאניזאציע?

מיר געדענקען נאך אלע דאס ארמסבי־גור. (פון אונזערע בעסטע פריינט) האט שוין ציטירט אין פארלאמענט אחד־העמ'ן — אז דער עיקר איז קולטור און דערצו שפילט די צאל פון די איינגעוואנדערטע קיין ראל ניט. עס מוז דאך פאר יעדן דענקענדן ציוניסט זיין קלאר, דאס נאר ווען מיר האבן דאס רעכט צו ווערן א מאיאריטעט אין ארץ־ישראל און מיר באווייזן אז דורך אונזער ארבעט האבן מיר א מעגלאכקייט דאס צו דערגרייכן, קאנען מיר שוין איצט פאדערן פארטיי־רעכט, און פארלאנגען פון די מאנדאטן מאכט צו האלטן די טויערן אפן און דאס לאנד גרייט פאר דער מאיאריטעט וואס אט קומט זי אן.

אויב אבער מיר שטרעבן ניט צו קיין מאיאריטעט און אונזער ארבעט גייט אן אויף אזא מאסשטאב וואס קאן אונזער מאיאריטעט ניט מעגלאך מאכן אין דער נאענטער צוקונפט דאן מיט וואס א רעכט פאדערט די אידישע מינאריטעט וואס איז פאר'משפט צו פארבלייבן א מינאריטעט גלייכע אנערקענונג מיט דער מאיאריטעט און וואס טוט דארט א מאנדאטן מאכט. וואס וועט אויף אזא אופן שטענדיק מוזן שטיין און היטן דאס א מינאריטעט זאל האבן די זעלבע שטעלונג וואס די מערהייט.

דא איז אויך כדי צו געדענקען דאס די באלפור דעקלאראציע פארזיכערט נאר די ציווילע און רעליגיעזע רעכט פון די אנדערע געמיינדעס אין ארץ־ישראל און היט זיך בכונה פון צו דערמאנען פאליטישע רעכט פון וועלכן עס איז אנדער פאלק וואס זאל כלומר'שט זיך געפינען אין לאנד.

דער חילוק פון געמיינדע ביז פאלק איז שוין דאמאלט געווען גענוג קלאר. דער אומגליק איז געווען וואס וויצמאן האט שטענדיק געהאט דעם גרויסן ווילן אבער ער האט קיינמאל ניט געהאט קיין פלאן, ניט קיין גרויסן און ניט קיין קליינעם, ווי אזוי דעם ציל צו דערגרייכן.

פיל מיינען דאס וויצמאניזם באשטייט אין דער בערייטקייט צו קאאפערירן מיט דער ענגלישער רעגירונג און אלס געלאסענע בעלי־בתי'שע אידן זיינען זיי צו דעם מסכים. זיי פארשטייען אבער ניט דאס אזא אויסטייטשונג פון וויצמאניזם איז די גרעסטע באליידיקונג קעגן אים. ווייל זיין אויפגאבע איז געווען צו פועל'ן ניט דאס מיר זאלן קאאפערירן מיט ענגלאנד (אין וואס? אין מאכן די עפענדים די בעלי בתים פון ארץ־ישראל?) נאר דאס ענגלאנד זאל דערפילן איר פארשפרעכן אין דער באלפור דעקלאראציע צו קאאפערירן מיט אונז אין דעם אויפבוי פון דער נאציאנאלער היים.

דער הויפט־ווייטאג איז וואס דער גאנצער קאמף ארום דער פערזאן וויצמאן ביי יעדן קאנגרעס האט באוויזן דאס מיר זיינען ניט קיין פאליטישע פארטיי נאר א חברה חסידים. ביי פאליטישע פארטייען איז עס גאנץ נאטירלאך דאס היינט שטייט א מענש אין דער שפיץ, מארגן ווארפט מען אים אראפ איבערמארגן רופט מען אים צוריק און אזוי דרייט זיך דאס רעדל.

ציוניזם אויף דער שוועל 3 אלש

ביי אונז הייסט עס דאס מען האט וויצמאנען פאר זיין גאנצער ארבעט באצאלט מיט אומדאנקבארקייט און ער אליין האט זיך אויפן קאנגרעס געהאלטן גלייך ווי דער פאליטישער אומצופרידנהייט וואלט געוועזן א פערזענלאכע באליידיקונג.

מיר האבן זיך די גאנצע צייט געהאלטן ווי חסידים וואס האבן אמונה אין רבי'ן.

מ'האט געהאט דעם מענש וואס האט איינמאל באוויזן דעם וואונדער און ארויסגעבראכט די באלפור דעקלאראציע, האט מען מורא געהאט אנצוטרויען די פירערשאפט יעדן אנדערן וואס האט נאך קיין באלפור דעקלאראציע ניט געבראכט.

מ'מוז זיך ניט ווילנדיק דערמאנען די מעשה פון פאטער וואס לאזט זיין זון ניט אריין אין וואסער כל זמן ער קאן ניט באווייזן דאס ער קאן שווימען.

אויף אלע אנטוישונגען און מיסדערפאלגן האבן מיר געהאט איין תירוץ: קיין אנדערער וואלט אויך ניט בעסער געמאכט! דאס איז אזא מין טענה די פאלשקייט פון וועלכער קאן קיינמאל ניט באוויזן ווערן, אבער ביי קיין פאליטיש באוואוסטזיניק פאלק וועט אזא תירוץ ניט אנגענומען ווערן.

צום גליק קאנען מיר איצט אנווייזן דאס ענדלאך האבן אויך מיר זיך געכאפט און אזא תירוץ אפגעווארפן און זיך באפרייט פון דעם וויצמאן־צויבער.

איצט איז צייט זיך ארומצוזעען אין וואס זיינען באשטאנען די הויפט פעלערן פון וויצמאנען און וואס איז געווען די הויפט אורזאך אדער אורזאכן פון זיין פאל.

פארוואס פערט דאי ווארקס איז דערפאלגרייך

נ. פ. פארטנאי

אנהאלטנדיק מיט זיין פאליסי צו זיין שטענדיק אין פערזענלאכער בארירונג מיט די סאמע נייסטע אנטוויקלונגען אין דער דראי־קלינינג אינדוסטריע, איז מר. נ. פ. פארטנאי, פרעזידענט און דזשענעראל מענעדזשער פון פערט'ס, איצט אויף א רייזע אין די שטאטן.

מר. פארטנאי וועלכער איז אפגעפארן פון וויניפעג לעצטן זונטאג, צוזאמען מיט אלדערמאן בלומבערג, וועט זיין אויף זיין באזוך אין די שטאטן א לענגערע צייט און ער וועט באזוכן די גרעסטע דראי קלינינג פלענטס אין מינעסאטא.

אייד'ער מר. פארטנאי איז אפגעפארן האט ער געזאגט: "עס וואלט געווען נאריש צו זאגן, אז די צייטן זיינען אפילו נאענט צו נארמאל. איך בין אבער צופרידן, אז עס איז דא ביזנעס צו האבן גענוג פאר די יעניקע וועלכע זוכן עס ענערגיש און וועלכע זיינען שטענדיק גרייט אנצונעמען די נייסטע מעטאדן וואס ווערן אנגעבאטן פון די כעמיסט־לאבאראטאריעס און די דערפארונגען פון פראקטישע מענשן. דאס איז א פעריאד ווען די שוואכערע געשעפטן האבן גרויסע שוועריקייטן צו איבערקומען, אבער אויב מיר וועלן אנשטרענגען יעדער נערוו סיי אלס באלעבאס אדער ארבעטער, וועלן מיר ניט פילן באזארגט".

מר. פארטנאי האט געזאגט, אז זיין אייגענע ביזנעס האט געוויזן א פארגרעסערונג אויף 35 פראצענט אין אומזאץ אין פארלויף פון לעצטן יאר. "און עס פארגרעסערט זיך פון יעדן טאג" האט ער געזאגט, צוגעבנדיק אז: "מיר קאנען ניט אננעמען די דאזיקע רעזולטאטן אלס א נס. דאס איז דער רעזולטאט פון אונטערנעמונג, ענערגיע און גוטער ארבעט מצד יעדן מיטגליד פון דער פערט פאמיליע. אלע זיינען אייניק אין דער ארבעט און אויף אזא אופן קריגן מיר דאס נאך וואס מיר יאגן זיך."

"מיין ניי־יאר באגריסונג צו מיינע וויניפעגער פריינט איז: האפט אויפן נייעם יאר מיט פרייד און צוטרוי אין אייערע הערצער וועט די דעפרעסיע ניט האבן קיין פלאץ אין אייער געדאנק".

מיט פארגעניגן נעמען מיר די דאזיקע געלעגנהייט צו ווינשן צו אלע אידן —

א פריילאכן און גליקלאכן ניי יאר

W. J. C. CLUBB, LIMITED

TOBBACONIST

228 PORTAGE AVE., Cor. Fort St.

לשנה טובה
בתוך
שנת תרצ"ב

תכתבו ותחתמו
כל ישראל
5692

דוד ספיוואק

צו אלע אפיסערס און מיטגלידער פון

מערב קענעדער בית יתומים

און צו אלע אידן פון וויניפעג און מערב קאנאדע, שיק איך מיין הארציקע ברכה פאר

א יאר פון געזונט און פרנסה, פון פרידן, פרייד און הצלחה

דער פארגאנגענער יאר איז געווען א שווערער און א ביטערער פאר אלעמען און פיל מאל שווערער פאר'ן מערב קאנאדער בית יתומים. דאך איז א פארגעניגן צו אונטערשטרייכן דעם פאקט, אז מערב קאנאדער אידן האבן זיך ווארים אפגערופן אויף די נויטן פון בית יתומים. זאלן די דאזיקע נאבעלע טאטן פון מערב קאנאדער אידנטום, דערפאר וואס זיי האבן ניט פארגעסן די יתומים און יתומות, אונז אלעמען ביישטיין אלס זכות און מיר זאלן געבענטשט זיין מיט א שנת ברכה והצלחה.

דוד ספיוואק, פרעזידענט

מערב קאנאדער בית יתומים

ליטווישער בענעוואלענט און פרי לאאן פאראיין

וויניפעג

מיר מאכן באקאנט צו אלע ליטווישע אידן פון וויניפעג און אומגעגנט, אז מיר נעמען אריין נייע מיטגלידער יעדן מאנאט. אונזערע דיוס זיינען קליין און דאס איז ניט קיין בענעפיט סאסייטי, בלויז א פרי לאאן. מיר לייען אויס געלט צו מיטגלידער יעדן זונטאג.

פאר מער איינצעלהייטן זיך ווענדן יעדן זונטאג פון 2 ביז 4 נ. מ. אין דער נייער תלמוד תורה, רום 3 (קארנער מעגנוס און ענדריום).

מיר ווינשן אלע אונזערע מיטגלידער און כלל ישראל

א יאר פון געזונט, פרייד און הצלחה

ה. קאהען, פרעזידענט

422 McIntyre Block, 416 Main St. Phone 88 008

אלע גוטע וואונשן צום נייעם יאר

פון

Simpson & Company

BAILIFFS

Licensed and Bonded

D. SIMPSON, Manager

תרצ"ב לשנה טובה תכתבו 5692

דאס איז אונזער טיפסטער וואונש צו אלע אונזערע פריינט, באקאנטע און קאסטאמערס בתוך כלל ישראל

ווידמאן ברידער

האלסייל גראסעריס

242—44 דזשארוויס עווענ'ו

WEIDMAN BROS.

Wholesale Grocers

צו אלע אונזערע קאסטאמערס און פריינט אונזערע בעסטע וואונשן צום

נייעם יאר

LAWRENCE BICYCLE SHOP

LOU LAWRENCE, Prop.

181 BANNERMAN AVE. WINNIPEG

אגענן פאר סי. סי. עם. סקייטס און בייסיקלס

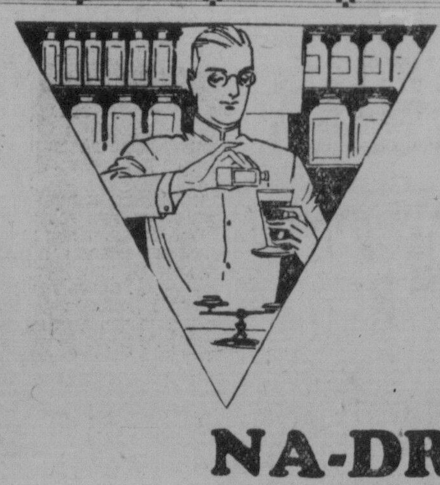

גוטער געזונט

איז אן ענין פון געניטן אויפזיכט, מעדיצינישן ראט, ראיעלע דראגס

די פארוואלטער און סטעף פון דער

נעשאנאל דראג און כעמיקאל קא.

אף קענעדא, לימיטעד

פראדוצירער און דיסטריביוטארן פון

NA-DRU-CO

רפואות

ווינשן אלע אידן

א נייעם יאר פון גוטן געזונט און גליק

National Drug & Chemical Co. of Canada Ltd.

WINNIPEG BRANCH 70 PRINCESS STREET

ס. סימקין

פון סימקינס טראנספער

456 סטעלא עווענ'ו

טעלעפאן 52 540

ווינשט אלע זיינע קאסטאמערס און אלע אידן

א גוט יאר

איך דאנק אייך אלעמען פאר אייער פאטראנעדזש און איך האף אז איר וועט מיך אויך פאטראניזירן אין דער צוקונפט.

אויב איר דארפט מופן

לאזט מיר וויסן — איך וועל איבערמופן אייערע זאכן צו אייער בעסטער צופרידנהייט.

האלץ און קוילן

עס גייט צו ווינטער, איר וועט דארפן האבן האלץ און קוילן. טעלעפאנירט צו מיר, איך וועל אייך ברענגען די בעסטע האלץ און קוילן צו די ביליקסטע פרייזן

Simkin's Transfer

456 Stella Ave. Ph. 52 540

לשנה טובה תכתבו

מיר ווינשן אלע אונזערע פריינט און פאטראניזירער

א גליקלאך יאר

D. THOMPSON

ELECTRICAL CONTRACTOR

449 Flora Ave. Phone 53 398